

A tőzsde

A tényleges és potenciális eladók és vevők, a kereslet és kínálat találkozási helye

Vonatkozhat:

- egy termékre (húspiac)
- egy termékcsoportha (élelmiszerek piaca)
- földrajzi területre (váci piac)
- országra (magyar piac)
- nemzetközi régióra (az Európai Unió piaca)
- valamely termelési tényezőre (munkapiac, tőkepiac)

Meghatározó tényezői:

- kereslet
- kínálat
- ár
- jövedelem

Ha a kereslet $>$ kínálat $\longrightarrow$ hiány $\longrightarrow$ az árak növekednek
 $\longrightarrow$ a kereslet lecsökken, a kínálat nő

Ha a kereslet $<$ kínálat $\longrightarrow$ felesleg $\longrightarrow$ az árak csökkennek
 $\longrightarrow$ a kereslet megnő, a kínálat csökken

Ha a kereslet = kínálat $\longrightarrow$ egyensúly

A tőzsde sok mindenben tér el a „hagyományos” piacoktól:

- Nagy tömegű árucikkek
- Helyettesíthető, homogén áruk
- Az áru a tőzsdén nincs jelen
- Koncentrált piac
- Átlátható (transzparens)
- Szabályozott piac
- Szabványosított kereskedés
- A tőzsdén csak tőzsdetagok kereskedhetnek

Börze (burza, burse) – a kifejezés eredete vitatott

- 13. század, Brugge: a kereskedők "van der Burse" tekintélyes kereskedőcsalád háza előtt gyülekeztek üzletkötésre – talán a család nevéből ered
- A család címere három erszényt ábrázolt. A „bourse”, „Börse” szó korabeli jelentése: erszény, pénzeszsák
- A jelentése lehet „elfekvő készletek értékesítése”
- A börzét szeszélyessége miatt mindenütt nőnemű szóval illették

Tőzsde

- Magyarország, nyelvújítás
- A „tőzsér” (marhakereskedő) szó töve + „-de” képző (valamilyen helység)

Egy új kereskedési mód alakult ki Európában:

nagy tömegű árut cseréltek az áru tényleges, fizikai jelenléte nélkül

- ✓ nem kellett már az árut az üzletkötés helyére szállítani
- ✓ nem kellett gondoskodni a raktározásról
- ✓ nem sérült az áru út közben
- ✓ kevesebb lett az üzletkötés költsége

- 13. század eleje: Brugge
- 1460: nemzetközi árutőzsde Antwerpenben
- 1531: elkészül a tőzsde székháza Antwerpenben.
„Minden nemzetségű, és nyelvű kereskedő részére.”
- 1611: megnyílik az a tőzsde Amszterdamban.
- 1700-as évek: Berlin, Párizs, Bécs (New York)
- 1864: Budapesti Áru- és Értéktőzsde

A tőzsdék típusai

Árutőzsde

kávé   búza   olaj   kukorica

Helyettesíthető
tömegárúk

Általános
árutőzsde

Meghatározott
árucsoport
(gabona)

Speciális
árutőzsde

Egyetlen termék
(gyapot, komló,
cukor)

Értéktőzsde

részvény   kötvény   arany   deviza

Pénzeszközök

Általános
értéktőzsde

Speciális
értéktőzsde

ÉRTÉKPAPÍR KIBOCSÁTÓK

- Vállalatok
- Állam
- Önkormányzatok
- Stb.

ÉRTÉKPAPÍR

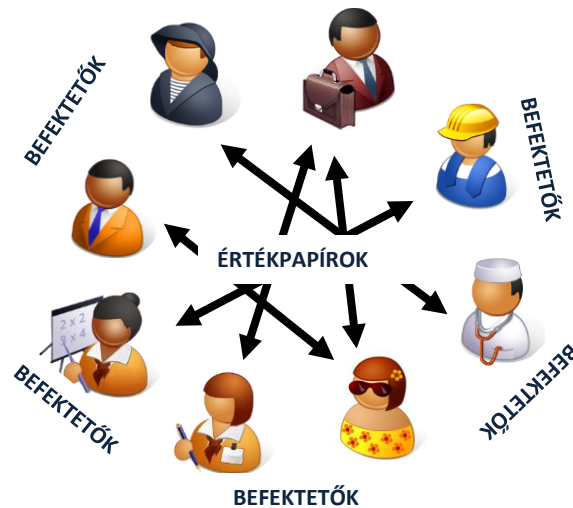

PÉNZ

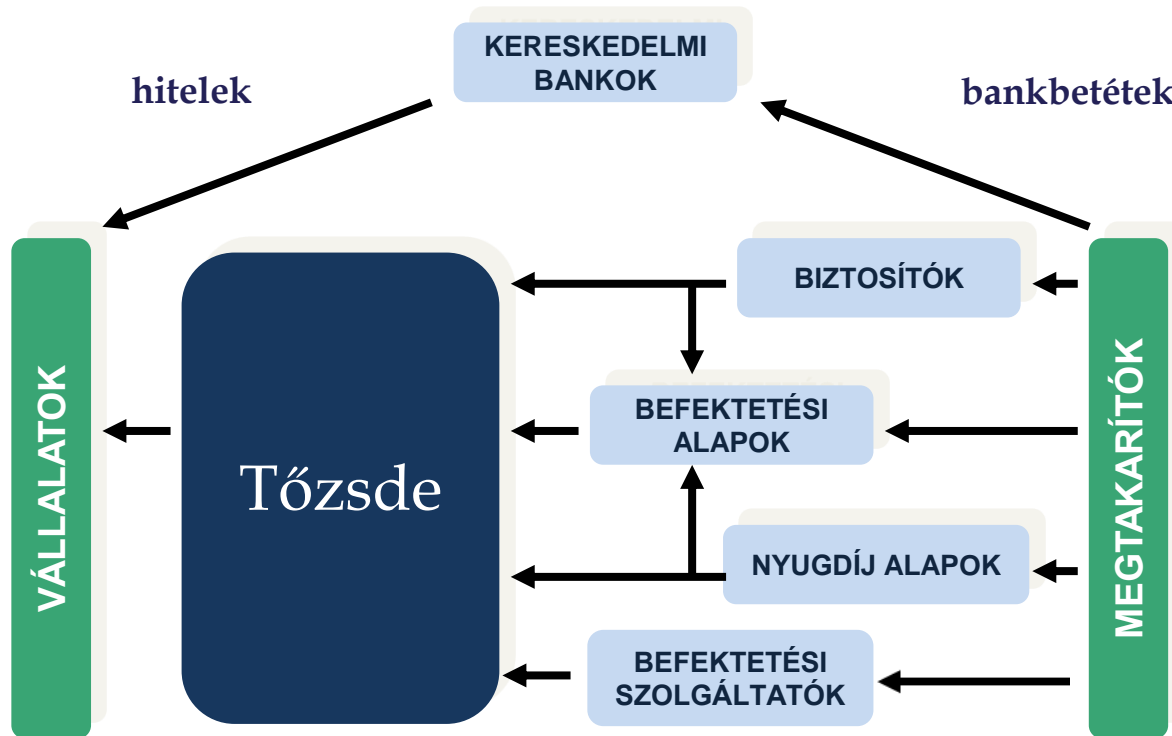
ELSŐDLEGES PIAC

MÁSODLAGOS PIAC (bankok, értéktőzsde)

- **Megkönnyíti a vállalatok számára új tőke bevonását**
  - Saját tőke bevonása
  - Idegen tőke bevonása

Általánosságban: minél nagyobb egy vállalat, annál inkább előtérbe kerül a kollektív finanszírozás
- **Szervezett piac a szabad tőke mozgósítására**
  - A háztartások, vállalatok, egyéb befektetők szabályozott piacon kínálhatják fel átmenetileg felesleges tőkéjüket
- **Biztosítja a likviditást**
  - Az egyes befektetési eszközök (értékpapírok) pénzre válthatók
- **Platformot biztosít a kereskedő cégek számára**
- **Folyamatos és nyilvános vállalatértékelést végez**
- **„Barométer”, jelzőrendszer a gazdaság állapotáról**
- **Információs központ**
  - A tőzsdén kialakult árak, árfolyamok tájékoztató jellegűek a gazdaság többi szereplője számára

Kínálati oldal – a kibocsátók

- az ő papírjaikkal folyik a kereskedés (MOL, OTP, ELMŰ)
- a kibocsátók többféle értékpapírt is bevezethetnek a tőzsdére
- tipikus értékpapírok: részvények, befektetési jegyek, jelzáloglevelek, vállalati kötvények, államkötvények, kincstárjegyek

Keresleti oldal – a befektetők

- átmenetileg felesleges pénzeszközöket bocsátanak a forrásigénylők rendelkezésére, a későbbi hozam reményében
- magánszemélyek
- hitelintézetek (bankok, szakosított hitelintézetek)
- intézményi befektetők (biztosítótársaságok, alapkezelők, nyugdíjpénztárak)

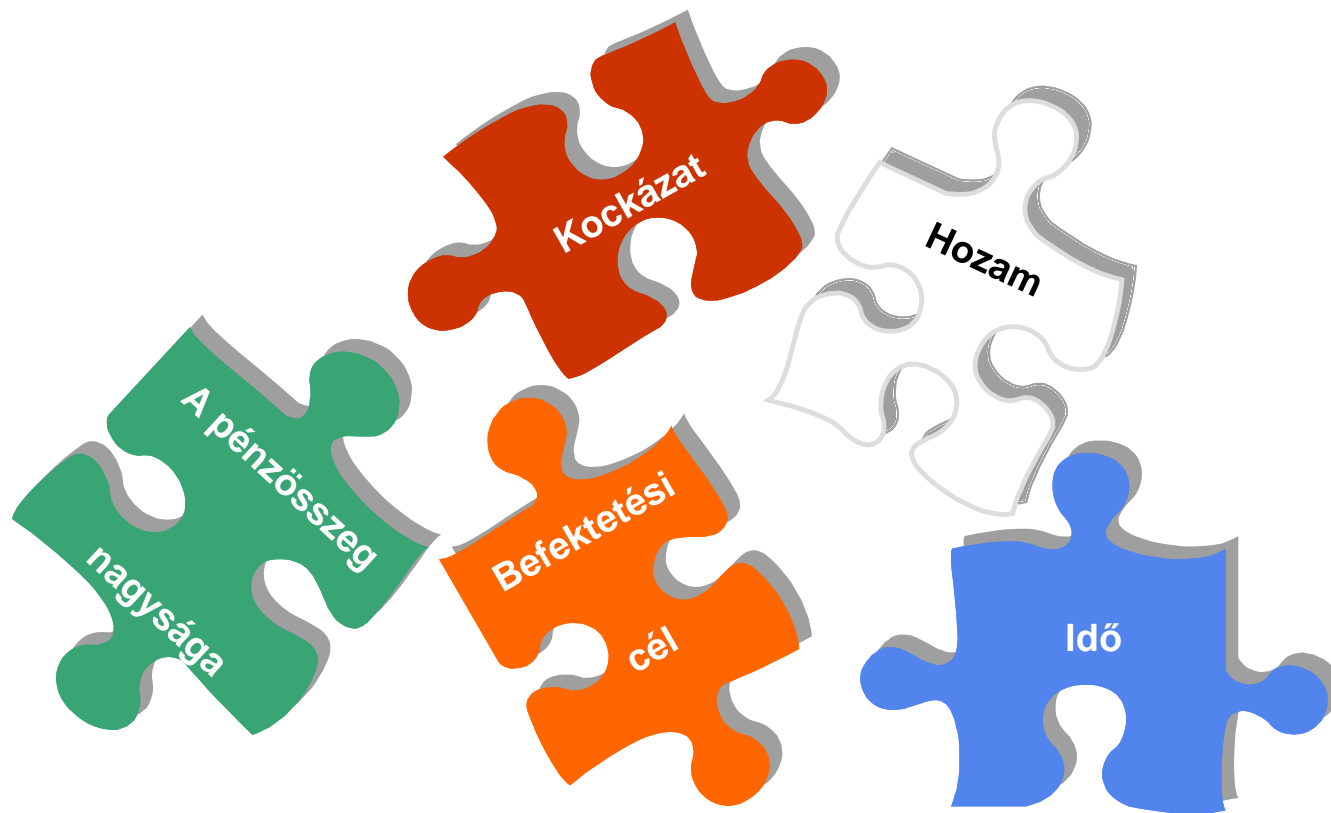
Közvetítők

- brókercégek, befektetési bankok
- a tőzsdén kizárólag olyan közvetítők kereskedhetnek, akik ilyen kereskedési joggal rendelkeznek
- a kereskedő cégek a tőzsdei kereskedésben üzletkötőik útján vesznek részt

Elszámolóházak

- a megkötött üzletek elszámolása
- szerződő félként garanciát vállalnak az ügyletek teljesítéséért
- lebonyolítják a tőzsdén kötött ügyletek teljesítését

Megtakarítási szempontok

A megtakarítás célja

**ANYAGI BIZTONSÁG
MEGTEREMTÉSE**

váratlan kiadások
jövedelem kiesése

Biztonsági, likviditási
tartalék alacsony kockázatú,
könnyen pénzzé tehető
eszközökben

**NAGY ÉRTÉKŰ ESZKÖZ
BESZERZÉSE**

lakás, ház, telek
autó
lakberendezési tárgy
híradástechnikai eszköz

Az időtáv és a cél nagyban meghatározza a
kívánt befektetési formát és a kockázat mértékét

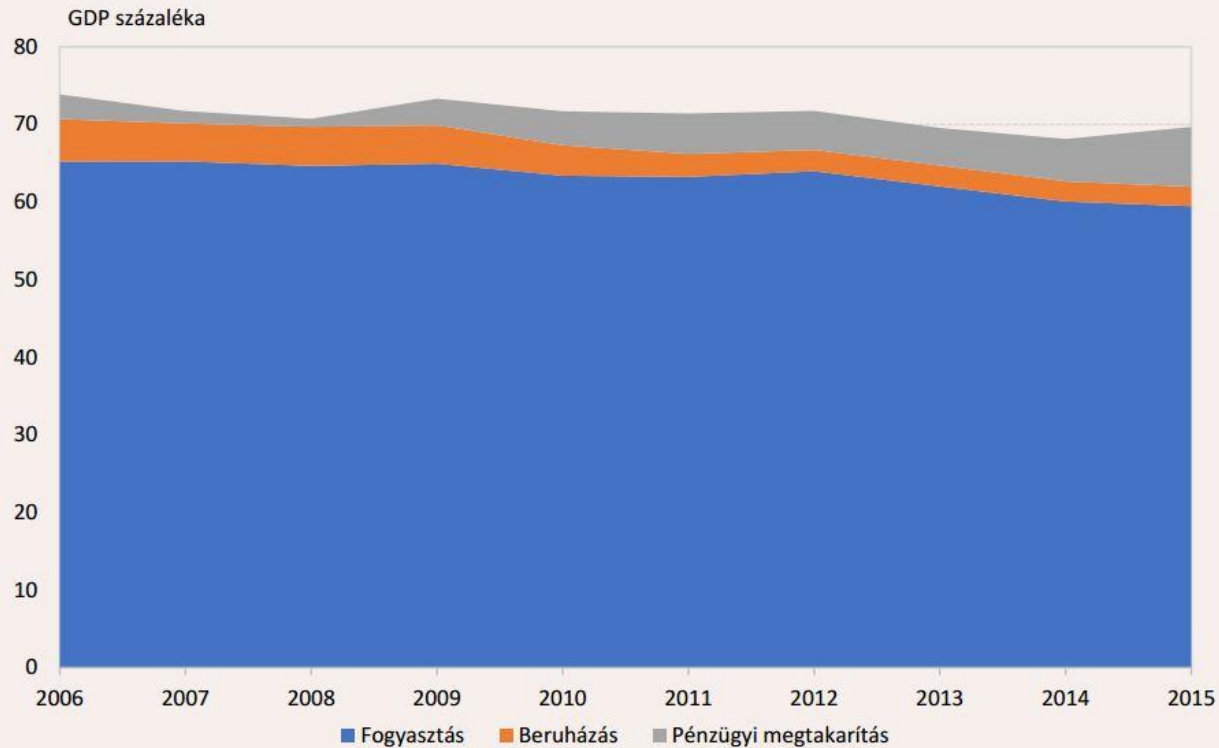
**NAGY ÉRTÉKŰ
SZOLGÁLTATÁS**

nyaralás
utazás
lakásfelújítás
egyetemi tandíj
nyugdíj

A háztartások teljes rendelkezésre álló jövedelmének felhasználása, a GDP százalékában

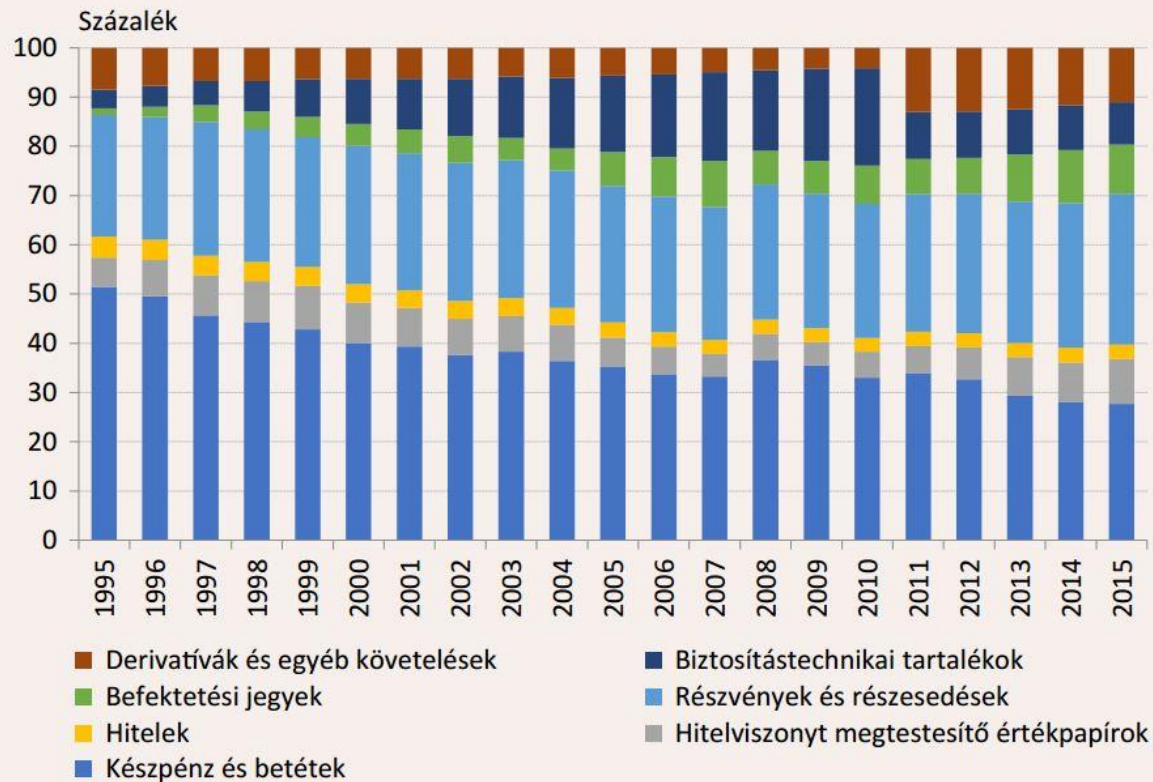

Forrás: <http://www.mnb.hu>

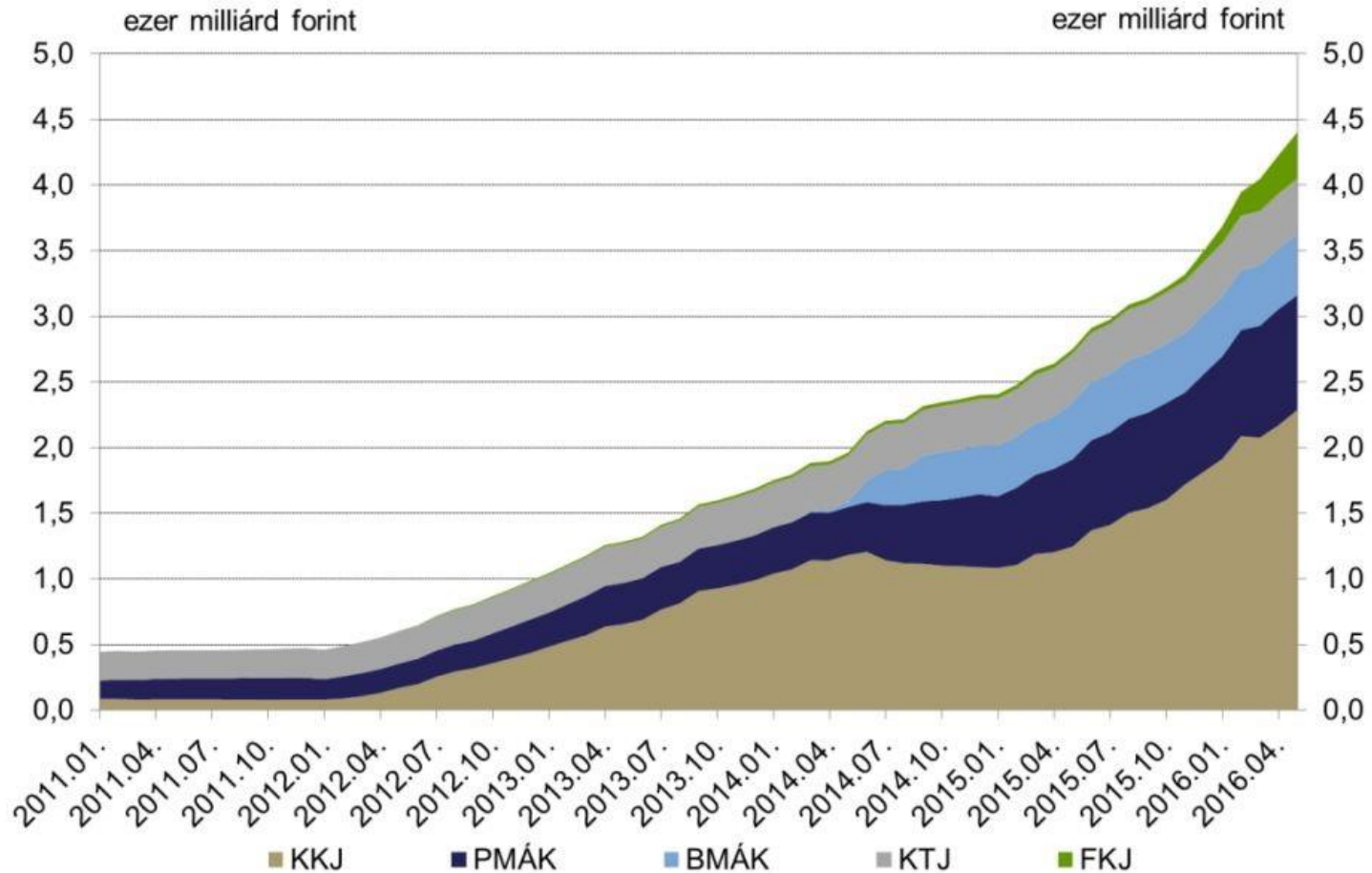

A háztartások pénzügyi vagyonának összetétele, százalékban

A forint lakossági állampapírok állománya (ezer milliárd forint)

A pénzügyi alapösszefüggés

Jövőbeli pénz = jelenlegi pénz + kamat (hozam)

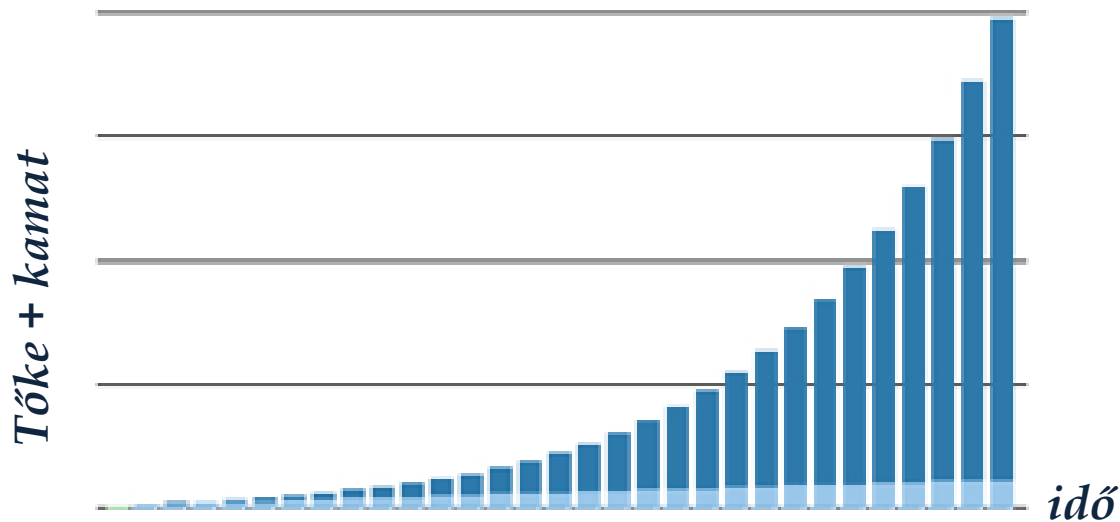
A kamat meghatározása

- **Mekkora összeg kamatozik?**
- **Mekkora a betét **kamatlába**?**
- **Milyen gyakran írják jóvá, azaz tőkésítik a kamatokat?**
(Ez az ún. **kamat-periódus**)
- **Milyen hosszú időszakra jár a kamat? (Mekkora a **kamatozási időtartam**?)**

A kamat tőkésítése

- a fel nem vett kamatokkal növelik az alaptőkét
- így egyre nagyobb összegre számítanak kamatot
- a következő periódusban tehát a kamat nagysága is nagyobb lesz

Nominális hozam

- a befektetés névleges hozama, a ténylegesen elért összes kamat, osztalék stb.
- nincs korrigálva az árváltozással

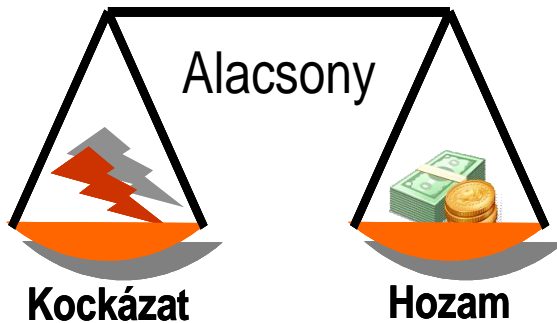
Reálhozam

- a befektetés hozamából kiszűrik az inflációt
- a nominális hozam vásárlóértéke
- becslése: $\text{nominális hozam} - \text{infláció}$

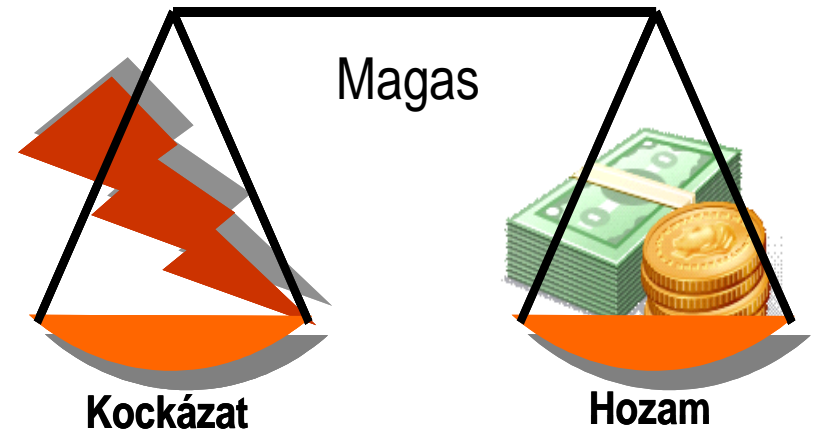

Kockázat vs. hozam

Kiszámíthatóság

Bizonytalanság

Bankbetétek,
állampapírok

Kollektív
befektetési
formák

Egyedi
részvények

- Több pilléren álló befektetési stratégiával: **diverzifikáció**
Különböző befektetési eszközök eltérő ármozgásai kiolthatják egymást → portfólió létrehozása
- **Hosszú távú szemlélettel**
Rövid távon a hozamok sokkal nagyobb ingadozást mutatnak, mint hosszabb távon

- 1840-es évektől sorra jöttek létre hazánkban az első részvénytársaságok: vasúttársaság, malmok, bankok → egyre több részvény jelent meg → igény a szabályozott piacra
- 1847-től egy kávéházban állandó kereskedést folytattak a pesti gabonakereskedők - természetesen az áru jelenléte nélkül
- 1853-ban létrejött a Pesti Lloyd Társulat a gabonakereskedelem fellendítésére
- Ez a szervezet hozta létre a Gabonacsarnokot, a gabonakereskedők találkozóhelyét
- 1864. január 18-án kezdte meg működését a Pesti Áru- és értéktőzsde, amely később egyesült a Gabonacsarnokkal

A Budapesti Értéktőzsde története

Az Alapszabály szerint a Tőzsde célja:

“mindennemű kereskedelmi javaknak, veretlen aranynak és ezüstnek, pénznemeknek és váltóknak, a magyar iparvállalatok felsőbb engedelem folytán kibocsátott részvényeinek és kötvényeinek eladását és vevését, végre zálog-, biztosítási és szállítási üzleteket megkönnyíteni.”

1873: az első tőzsdekrach a tőzsdén

- 22 pénzintézet ment csődbe
- az árfolyamok átlagosan 50%-kal estek
- a tőzsdei kereskedés évekig pangott (részvényekre nem, csak a fix kamatozású államkötvények iránt volt érdeklődés)

1890-es évek: látványos fellendülés, A BÁÉT Európa legfontosabb tőzsdéi közé került

1914: Európa vezető gabonatőzsdéje

1948: a Budapesti Áru- és Értéktőzsde feloszlata, vagyonának állami tulajdonba vétele

1990. június 21: újra megnyitotta kapuit a Budapesti Értéktőzsde

- 41 alapító tag
- egyetlen bevezetett részvény (IBUSZ)
- nyílt kikiáltásos kereskedés
- kereskedési terem a Váci utcai Trade Centerben

1990-es évek vége: áttérés a távkereskedési rendszerre

2002: a Tőzsde gazdasági társasággá alakult

- létrejött a Budapesti Értéktőzsde Részvénytársaság
(2006 áprilisától: Zártkörűen Működő Részvénytársaság)

2005: a Budapesti Értéktőzsde és a Budapesti Árutőzsde integrációja → a BÉT-en folyik árupiaci kereskedelem is

A Tőzsde minősített többségi tulajdonosa az MNB

A XETRA kereskedési rendszerrel a magyar tőzsdén jegyzett cégek közvetlenül kapcsolódnak össze Európa 18 országának kereskedőivel, befektetőivel

Kiemelt célja:

- a hazai vállalatok megfelelő forrásbevonási lehetőségekhez jussanak
- a gazdaságban lévő megtakarítások minél nagyobb mértékben áramoljanak a beruházások felé
- átlátható és likvid piacot biztosítson a hazai és külföldi értékpapírok számára
- befektetési lehetőségeket biztosítson a lakossági és intézményi befektetőknek

Fő tevékenysége:

- Kibocsátói szolgáltatások
A vállalatok számára könnyen hozzáférhetővé teszi a megtakarításokat
- Kereskedési szolgáltatások
Jelenleg közel 40 cég kereskedik a Tőzsdén
- Piaci információk
Azonnali, pontos információt nyújt a tőzsdére bevezetett értékpapírok kereskedési adatairól
- Befektetési termékek fejlesztése
A hagyományos értékpapírok, devizák mellett egyre több termékkel (indexek, kamatok) folyik kereskedés

Aktív szerepet vállal a lakossági, valamint a vállalati pénzügyi kultúra fejlesztésében

Társadalmi felelősséget vállal: jelenleg a súlyosan beteg gyermekek kívánságait teljesítő Csodalámpa alapítványt támogatja.

PÉNZIRÁNYTŰ

Köszönöm a figyelmet!